

MALTA

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
JOSEPH R. MICALLEF**

Seduta tal-31 ta' Jannar, 2007

Citazzjoni Numru. 1778/1999/1

OFFICE TECHNOLOGY LIMITED

VS

**J.M. SUPPLIES COMPANY LIMITED u b'degriet tal-11
ta' Frar, 2004, Dr. Renzo Porsella-Flores u P.L. Hilda
Ellul-Mercer ġew maħtura kuraturi in rappreżentanza
tal-kumpannija J.M. Supplies Company Limited**

Il-Qorti:

Rat l-Att taċ-Ċitazzjoni mressaq fit-3 t'Awissu 1999, li bih u għar-raġunijiet hemm imfissra, l-kumpannija attriċi talbet li l-Qorti (1) tiddikjara li kunsinna ta' karti għall-użu fil-*computers* li hija xtrat mingħand il-kumpannija mħarrka fuq ordni ta' klijenti tagħha barra minn Malta ma kinitx tal-kwalita' miftehma u mwegħda u lanqas tal-ispeċifikazzjonijiet mitluba mill-klijenti tagħha. Talbet ukoll li, minħabba f'hekk, (2) il-kumpannija mħarrka titqies responsabbli għad-danni mgarrbin mill-kumpannija attriċi

Kopja Informali ta' Sentenza

u biex il-Qorti (3) tillikwida dawn id-danni u (4) tikkundanna lill-kumpannija m'harrka t'hallashom. Talbet ukoll li (5) tit'halla tirrifjuta l-kunsinna ta' karti li baqgħu għandha mhux mibjugħa u li (6) l-kumpannija m'harrka tkun kundannata tiġborhom lura mingħandha;

Rat in-Nota tal-Eċċezzjonijiet imressqa fl-24 ta' Frar, 2000, li biha l-kumpannija m'harrka laqgħet għat-talbiet attriċi billi qalet li dawn ma kinux mistħoqqa għaliex hija ikkunsinnat karta skond il-kwalita' u l-ispeċifikazzjonijiet miftehma u għalhekk ma setgħet ikkawżat l-ebda dannu lill-kumpannija attriċi;

Rat it-Talba Rikonvenzjonali mressqa mill-kumpannija m'harrka flimkien mal-Eċċezzjonijiet tagħha, u li biha u għar-raġunijiet hemm imfissra, talbet li l-kumpannija attriċi tkun kundannata t'hallasha penali skond ma jipprovi l-artikolu 836(8)(b) tal-Kapitolu 12 tal-Liġijiet ta' Malta, minhabba li kienet ħarġet Mandat ta' Sekwestratorju kontraha liema Mandat kien twaqqqa' b'degriet tas-26 ta' Ottubru, 1999, li ordna l-ħruġ tal-Kontro-Mandat relattiv;

Rat in-Nota tal-Eċċezzjonijiet imressqa fis-17 ta' Marzu, 2000, li biha l-kumpannija attriċi laqgħet għat-talbiet rikonvenzjonali billi qalet li ma kinux jeżistu l-kundizzjonijiet maħsuba mil-liġi biex tista' titressaq il-kontro-talba. Laqgħet ukoll billi eċċepiet il-*lis alibi pendens*, ladarba l-kumpannija m'harrka kienet diġa' ressqet talba għall-ħlas tal-penali f'rikors li fih kienet talbet il-ħruġ tal-Kontro-Mandat. Fl-aħħarnett, qalet li hija mxiet mal-liġi fil-ħruġ tal-Mandat u ma kkawżat l-ebda dannu lill-kumpannija m'harrka b'daqshekk;

Rat is-sentenza mogħtija fit-23 ta' April, 2001¹, li biha l-Qorti (diversament presjeduta) iddikjarat ma tiswiex l-azzjoni rikonvenzjonali tal-kumpannija m'harrka, u warrbitha bl-ispejjeż kontra l-istess kumpannija m'harrka;

Rat id-degriet tagħha (diversament presjeduta) tal-21 ta' Jannar, 2002², li bih ħatret lill-Avukat Dottor Maria Dolores

¹ Paġġ. 85 sa 94 tal-proċess

² F'paġ. 100 tal-proċess

Kopja Informali ta' Sentenza

Gauċi bħala Assistent Ġudizzjarju biex tiġbor il-provi dwar il-każ;

Rat ix-xhieda mismugħa mill-Assistent Ġudizzjarju u l-provi dokumentali mressqin mill-kumpannija attriċi;

Rat il-verbali tas-seduti miżmuma mill-Assistent Ġudizzjarju, partikolarment dawk bejn it-28 ta' Novembru, 2002, u s-27 ta' Ottubru, 2003, li minnhom jirriżulta li d-diretturi tal-kumpannija mħarrka kienu siefru minn Malta u ma ġewx lura aktar, u għalhekk, l-istess kumpannija ma kinitx rappreżentata;

Rat id-degriet tagħha tad-29 ta' Ottubru, 2003³, li bih ħassret il-ħatra tal-Assistent Ġudizzjarju u ordnat lill-kumpannija attriċi biex tirregola ruħha dwar il-qagħda tal-kumpannija mħarrka fil-kawża;

Rat id-degriet tagħha tal-11 ta' Frar, 2004⁴, li bih ordnat il-ħatra ta' kuraturi għall-finijiet tal-artikolu 934 tal-Kap 12;

Rat in-Nota tal-Eċċezzjonijiet imressqa fit-23 ta' Marzu, 2004, li biha l-kuraturi deputati iddikjaraw li ma kienu jafu xejn dwar il-każ, imma żammew sħiħ il-jedd li jressqu eċċezzjonijiet oħra jekk ikun il-każ;

Rat ir-rikors tal-partijiet tal-15 ta' Ġunju, 2005, li bih talbu li l-kawża titħalla għat-trattazzjoni tal-għeluq;

Semgħet it-trattazzjoni tal-avukat tal-kumpannija attriċi u tal-kuratur deputat;

Rat l-atti kollha tal-kawża;

Rat id-degriet tagħha tad-29 ta' Novembru, 2005, li bih ħalliet il-kawża għas-sentenza;

Ikkunsidrat:

³ Paġ. 239 tal-proċess

⁴ Paġ. 245 tal-proċess

Illi din hija azzjoni għal tħassir ta' kuntratt ta' bejgħ u l-ħlas ta' danni, kif maħsuba fl-artikolu 1390 tal-Kodiċi Ċivili. Il-kumpannija attriċi kienet xtrat kwantita' ta' karti għall-użu tal-*computers* f'isem il-klijenti tagħha mingħand il-kumpannija mħarrka. Hija tgħid li wara li bagħtet l-ewwel kunsinna lill-ewwel klijent, dan ressaq ilment li l-karta ma kinitx taqđih tajjeb u ma kinitx bħal dik murija fil-kampjun. Sadattant, l-attriċi kienet għamlet ordni oħra f'isem klijent ieħor mal-kumpannija mħarrka, imma din il-kunsinna baqgħet kollha ma' wiċċha għaliex il-klijent ħassar l-ordni wara li nqalgħu l-problemi fuq il-kwalita' tal-karta konsenjata. Il-kumpannija attriċi qegħda tfitteż għadanni li garrbet u wkoll biex il-kumpannija mħarrka tirtira lura l-karti li baqgħu ma ttiħdux mill-klijenti tagħha;

Illi għal din l-azzjoni, il-kumpannija mħarrka laqgħet billi qalet li hija forniet karta skond kif miftehem u għalhekk ma kien hemm l-ebda raġuni għaliex hija kellha tagħmel tajjeb għal xi danni li l-attriċi tgħid li garrbet. Ressqet ukoll azzjoni rikonvenzjonali, imma din tqieset bla siwi u irrita, b'sentenza tat-23 ta' April, 2001;

Illi mill-fatti li jirriżultaw mill-atti tal-kawża joħroġ li l-kumpannija attriċi tissupplixxi merkanzija lil klijenti tagħha barra minn Malta, l-aktar dawk midħla tal-industrija tat-tħaffir għaž-žejt fl-operazzjonijiet tagħhom fil-Libja⁵. Fl-1997, il-kumpannija attriċi tqabdet minn klijenta tagħha (bl-isem ta' Mediterranean Oil Services GmbH, u aktar 'il quddiem imsejħa "MOS") biex tforni kumpannija barranija oħra (bl-isem ta' Brega Petroleum Marketing, u aktar 'il quddiem imsejħa "BPM") b'kunsinna ta' karti *self carbonised* għall-użu fil-*computers*. Il-karti kienu fis-sura ta' strixxi perforati ta' folji fuq xulxin f'saffi, b'mod li meta tistampa l-folja tal-wiċċ, jistampaw magħha l-folji tas-saffi ta' taħtha (*three-ply* u *four-ply*). Fi Frar tal-1998⁶, il-kumpannija attriċi talbet "*quotation*" mingħand il-kumpannija mħarrka. MOS ikkonfermat l-ordni f'isem BPM għall-bidu ta' Marzu, 1998⁷. Il-kumpannija mħarrka kisbet kampjun tal-karta u bagħtitu lill-kumpannija attriċi⁸,

⁵ Affidavit ta' Anthony Micallef 29.4.2002, f'paġ. 103 tal-proċess

⁶ Dokti. "5" u "6", f'paġġ. 112-3 tal-proċess

⁷ Dok f'paġ. 114 tal-proċess

⁸ Dok "C1", f'paġ. 49 tal-proċess

f'xi żmien bejn l-aħħar ġimgħa ta' Marzu u l-bidu ta' April. Il-kumpannija attriċi ikkonfermat l-ordni mal-kumpannija mħarrka fit-3 ta' April tal-1998⁹. Fid-9 ta' April, 1998¹⁰ xtrat kwantita' minn dawn il-karti mingħand il-kumpannija mħarrka għall-prezz ta' għaxart elef seba' mija u disgħa u sebgħin lira Maltija (Lm 10,779) taht ordni numru B2132¹¹, u li kellha tasal bil-baħar mit-Turkija fil-Port Ħieles ta' Marsaxlokk sal-15 ta' Mejju, 1998¹². Il-kunsinna waslet Malta minn Izmir fit-8 ta' Mejju, 1998¹³, u l-kumpannija attriċi ħadet ħsieb tibgħatha lejn il-Libja fejn waslet fit-22 ta' Mejju¹⁴;

Illi f'Ġunju ta' dik l-istess sena, il-kumpannija attriċi reġgħet għamlet ordni oħra mal-kumpannija mħarrka¹⁵ għall-provvista ta' karta bħal ta' qabilha, imma għal klijent ieħor barrani (il-kumpannija National Oil Corporation, aktar 'il quddiem imsejha "NOC"). F'dan il-każ ukoll, qabel ma saret konferma tal-ordni, intbagħat kampjun tal-karta lill-kumpannija attriċi li ġie approvat. Il-kumpannija attriċi ikkonfermat l-ordni fil-15 ta' Ġunju, 1998¹⁶, u dan għall-prezz ta' Lm 2264¹⁷, liema ordni kellha n-numru N2496;

Illi, f'Lulju tal-1998¹⁸, MOS għarrfet lill-kumpannija attriċi li BPM kienet ilmentat li l-karti (tal-ordni mibgħuta f'Mejju) ma kinux qegħdin jaqduha kif meħtieġ, għaliex l-istampar ma kienx qiegħed joħroġ fuq is-saffi kollha tal-karti. Ġara li, biex il-karti toħroġhom l-istampa fuq is-saffi kollha, l-folja fuq is-saff tal-wiċċ kien ikollu għoddu jittaqqab bil-qawwa tal-isforz li kellu jsir. BPM ma riditx taċċetta l-kunsinna, u allegat li li din ma kinitx taqbel mal-kampjun¹⁹. Il-kumpannija attriċi ħarġitilha *credit note* għall-ammont ta' £ 5941.95²⁰, minħabba li ftehm u li l-kunsinna ta' karti li ħadet BPM kellha titqies bħallikieku kienet karta *two-ply*. Minbarra dan, il-kumpannija attriċi nqabdet bi kwantita'

⁹ Dok "D1", f'paġ. 50 tal-proċess

¹⁰ Dok "A", f'paġ. 6 tal-proċess

¹¹ Dok "9", f'paġ. 122-3 tal-proċess

¹² Dok "10", f'paġ. 125 tal-proċess

¹³ Dok "12", f'paġ. 131 tal-proċess

¹⁴ Dok "14", f'paġ. 134 tal-proċess

¹⁵ Dok "F1", f'paġ. 53 tal-proċess

¹⁶ Dok "7", f'paġ. 180 tal-proċess

¹⁷ Dok "AA", f'paġ. 7 tal-proċess

¹⁸ Dok "B", f'paġ. 8 tal-proċess

¹⁹ Dok "19", f'paġ. 142 tal-proċess

²⁰ Dok "D", f'paġ. 10 tal-proċess

oħra tal-istess karta (jiġifieri dik tat-tieni ordni) li kienet xtrat mingħand il-kumpannija mħarrka li ma setgħetx tbiegħha u li NOC ma riditx taċċettaha għaliex ma kinitx tajba għall-ħtiġijiet tagħha;

Illi meta l-kumpannija attriċi għarrfet lill-kumpannija mħarrka bl-ilment, din tal-aħħar aċċettat li tagħmel *print run* ta' kampjun mill-karta li BPM kienet ilmintat minnha u li kienet bagħtita lill-kumpannija attriċi f'Malta. F'Ottubru tal-1998²¹, il-kumpannija attriċi bagħtet tgħarraf lill-kumpannija mħarrka li kemm MOS u kif ukoll NOC²² kienu għarrfuha²³ li ħassru l-ordni tax-xiri fuq xewqa kemm ta' BPM u kif ukoll tal-istess NOC, u minnufih talbet lill-kumpannija mħarrka biex tmur tiġbor il-karta li kienet għadha maħżuna fl-imħażen tal-kumpannija attriċi fil-Port Fieles. Il-kumpannija mħarrka warrbet kull allegazzjoni u nsistiet li l-karta mibjugħa kienet skond kif mftiehem²⁴. Il-kawża nfetħet fit-3 t'Awissu, 1999;

Illi l-kunsiderazzjonijiet ta' natura legali dwar il-każ jinbnew fuq il-qafas tal-kuntratt li kien jeżisti bejn l-attriċi u l-kumpannija mħarrka. In-negozju bejn il-partijiet kien wiegħed ta' kuntratt ta' xiri u bejgħ. L-azzjoni attriċi hija mibnija fuq dak li jipprovdi l-artikolu 1390 tal-Kodiċi Ċivili li jgħid li jekk oġġett li l-bejjiegħ iġib ma jkunx tal-kwalita' miftehma, x-xerrej għandu l-jedd li jirrifjuta l-ħaġa u jitlob id-danni jew li jilqa' l-ħaġa bi prezz imnaqqas. F'dan il-każ, il-qofol tal-ilment tal-kumpannija attriċi jikkonsisti fil-fatt li l-karta li ntbagħtet lill-klijenti tagħha ma kinitx l-istess bħall-karta tal-kampjun. Il-kumpannija attriċi tgħid ukoll li l-kumpannija mħarrka qarrqet biha dwar mnejn kienet sejra tingieb il-karta ordnata²⁵: filwaqt li fiż-żmien tan-negozjati, J.M. Supplies kienet iddikjarat li l-karta kienet sejra tingieb mir-Renju Unit, fl-aħħar, meta l-karta kienet diġa' ngabet f'Malta, stqarret li l-materjal kien maħdum fit-Turkija u ngab minn hemm;

²¹ Dok "H", f'paġ. 32 tal-proċess

²² Dok "14", f'paġ. 194 tal-proċess

²³ Dok "E", f'paġ. 11 tal-proċess

²⁴ Dok "22", f'paġ. 145 tal-proċess

²⁵ Xhieda ta' Anthony Micallef 25.10.2002, f'paġ. 226 tal-proċess

Illi huwa stabilit sewwa li meta l-ħaġa mibjugħa ma tkunx dik tal-kwalita' miftehna, wieħed ma jistax jitkellem dwar vizzju redibitorju, imma ta' każ ta' nuqqas ta' twettiq tal-kuntratt li m'għandha x'taqsam xejn mal-garanzija tal-vizzji redibitorji²⁶. Iż-żewġ azzjonijiet ma joqogħdux flimkien, u dan sewwasew minħabba l-kawżali inerenti għal kull waħda minnhom, u kif ukoll għar-rimedji partikolari mogħtija lix-xerrej taħt kull waħda;

Illi għalhekk huwa meħtieġ li wieħed iqis sewwa x'inhi n-natura tal-azzjoni mibdija mill-kumpannija attriċi. Dan jingħad ukoll fid-dawl tal-fatt li, wkoll jekk fuq l-assikurazzjoni mogħtija lilha minn rappreżentant tal-kumpannija mħarrka, il-karta kienet ġiet konsenjata u aċċettata mill-kumpannija attriċi, tant illi kienet bagħtitha lill-klijent tagħha u dan kien beda jużaha. Issa minn dak li ħareġ mill-provi u l-atti tal-kawża, ma jidherx li ntweraw b'xi mod li l-karta li ntratt mill-kumpannija attriċi kienet fiha nfisha milquta minn difett mistur. Għalhekk, joħroġ li l-baži vera tal-azzjoni attriċi hija l-azzjoni kuntrattwali u mhux dik edilizja, jew kif ukoll magħrufa, l-azzjoni tal-garanzija;

Illi fil-qasam tal-azzjonijiet kuntrattwali, mbagħad, jeżistu tliet għamliet ta' azzjoni miftuħa lix-xerrej: (a) l-azzjoni għar-riżoluzzjoni tal-kuntratt minħabba nuqqas ta' twettiq tal-kuntratt mill-parti l-oħra (l-azzjoni tal-annullament); (b) l-azzjoni tar-rexissjoni tal-kuntratt minħabba vizzju tal-kunsens jew żball fuq is-sustanza jew il-kwalitajiet essenzjali tal-ħaġa; jew (ċ) l-azzjoni maħsuba taħt l-artikolu 1390, fejn il-ħaġa ma tkunx tal-kwalita' miftehna. Fil-każ ta' kull waħda mill-aħħar żewġ għamliet ta' azzjoni, jekk jintlaqgħu, l-effett ikun li kollox jerġa' lura għall-istat li kien qabel il-bejgħ²⁷;

Illi problema li minn dejjem tqanqal f'dawn l-azzjonijiet u l-proponibbiltà tagħhom huwa dak dwar jekk il-ħaġa mixtrija kinitx konsenjata jew le. Jidher li din il-kwestjoni ġiet solvuta fis-sens li l-azzjoni taħt l-artikolu 1390 tista'

²⁶ App. Ċiv. 16.2.1945 fil-kawża fl-ismijiet *Buttigieg vs Hirst noe* (Kollez. Vol: XXXII.i.163) u App. Ċiv. 27.5.1957 fil-kawża fl-ismijiet *Portelli vs Grima* (Kollez. Vol: XLI.i.341)

²⁷ Ara P.A. 10.6.1965 fil-kawża fl-ismijiet *Calleja vs Grech* (Kollez. Vol: XLIX.ii.959) u s-sentenzi u riferenzi li jinsabu fiha dwar il-kwestjoni

tirnexxi u jista' jintalab it-tfassir tal-kuntratt, ukoll jekk tkun saret il-konsenja tal-ħaġa, dment li x-xerrej ma jkunx tilef tali dritt bil-fatt tiegħu stess (per eżempju, jekk ikun biegħ il-ħaġa jew ikun biddlilha n-natura tagħha)²⁸. Jidher li l-użu tal-ħaġa u l-ilment mingħajr dewmien tax-xerrej lill-bejjiegħ dwar x'għara waqt tali użu huwa wkoll bħala element siewi biex jgħin lil wieħed jiddetermina jekk l-azzjoni taħt il-kuntratt hijiex miftuħa lix-xerrej²⁹. Issa fil-każ preżenti, jidher li l-ewwel kunsinna ta' karta mixtrija ntuzat għalkemm l-ilmenti mal-bejjiegħ tressqu ftit taż-żmien wara u persistentement min-naħa tal-kumpannija attriċi u kif ukoll tal-klijent ta' din;

Illi dwar it-tieni kunsinna, jiġifieri dik destinata lil NOC, ma jirriżultax li din intbagħtet mill-kumpannija attriċi lill-klijenta tagħha barra minn Malta. Dan il-fatt ma ġiex spjegat għal kollox, l-iżjed fid-dawl tal-fatt li NOC ikkanċellat l-ordni b'mod definittiv għall-ħabta ta' Ottubru tal-1989. Anthony Micallef, għall-kumpannija attriċi, jgħid li l-kunsinna ma ntbagħtitx lill-klijent tagħha NOC għaliex, sadattant, kienet inqalgħet il-kwestjoni tal-kwalita' tal-karta ma' BPM taħt l-ewwel kunsinna. Il-Qorti tista' tapprezza l-mottiv li l-kumpannija attriċi seta' kellha biex ma tkabbarx il-problemi li 'l quddiem setgħet issib ma' wiċċha, imma dan waħdu ma jidherx li jiġġustifika l-mod kif imxiet;

Illi minn kif joħorġu l-fatti f'din il-kawża, jidher li l-imġiba tal-kumpannija attriċi ma taqbilx ma' dak li l-liġi tgħid li jmissu jagħmel xerrej li jkun ingħata ħaġa li mhix dik miftehma. Il-fatt li hija baqgħet iżżomm għandha l-karta tat-tieni kunsinna (N2496) stivat f'xi mażżen tagħha bla ma qatt raddithom lura, jixhed li l-kumpannija attriċi naqset għal kollox milli timxi ma' dak li l-liġi tgħid li messha għamlet biex ikun jistħoqqilha l-ħarsien tagħha. Ladarba għar-raġunijiet tagħha hija għażlet li timxi b'dak il-mod, ma kienx sewwa li tibqa' tgħid li l-bejgħ ma kienx jiswa. Fil-fehma tal-Qorti, lanqas ma jgħodd li l-kumpannija attriċi, biex teħles minn dan l-obbligu, tikkonfezzjona talba attriċi fis-sens li titlob li tkun il-kumpannija mħarrka li tiġi tiġbor il-

²⁸ Ara, per eżempju, P.A. GV 27.6.2001 fil-kawża fl-ismijiet *Ignazio Anastasi Ltd. vs Maresco Trading Ltd.* (mhix pubblikata)

²⁹ Ara, per eżempju, P.A. DS 15.10.2001 fil-kawża fl-ismijiet *Fenech vs Meilaq* (mhix pubblikata)

karta li baqgħet ma' wiċċha. Id-dmirijiet mistennija mil-liġi dwar xerrej li ma jridx iżomm il-ħaġa mibjugħa lilu minħabba r-raġunijiet imsemmija fl-artikolu 1390 huma dawk "attivi" tal-effettiv rifjut u mhux dawk "passivi" li wieħed joqgħod jistenna li l-bejjiegħ jirtira l-ħaġa mhix aċċettabbli, l-iżjed meta l-liġi trid li l-ispejjeż tal-garr tal-ħaġa mibjugħa jbatiha x-xerrej³⁰ ;

Illi mbagħad hemm il-fatt li, dwar l-ewwel kunsinna (B2132), sar użu minnha. Tirriżulta wkoll ċirkostanza partikolari fis-sens li l-kumpannija attriċi (għal raġunijiet li wieħed jista' wkoll jifhimhom u jqishom bħala prattiċi u maḥsuba biex isalvaw ir-rapporti kummerċjali mal-klijenti tagħha) ħarġet bil-proposta – li jidher li ntlaggħet mill-klijent tagħha – li l-karta konsenjata titqies bħallikieku nbiegħet bħala karta *two-ply*. Dan ifisser li, bl-arranġament milħuq, il-merkanzija tmexxiet u ma fadalx iżjed wisgħa biex wieħed itemm il-kuntratt tax-xiri tagħha. Dan jingħad ukoll minkejja li, biex seḥḥ dan, il-kumpannija attriċi kellha tidhol f'telf mhux ċkejken fis-sura ta' ħruġ ta' *credit note* għall-klijent tagħha;

Illi hemm ukoll il-fatt tal-ħlas tal-kunsinna fiż-żewġ okkażjonijiet, li, flimkien mal-fatt li l-kumpannija attriċi laqgħet il-kunsinna f'kull okkażjoni, ipperfezzjonat il-bejgħ;

Illi r-radd lura lill-bejjiegħ tal-ħaġa mixtrija misjuba mhix tal-kwalita' miftehma huwa rekwizit kruċjali għas-suċċess tal-azzjoni ta' tħassir tal-kuntratt ta' bejgħ u xiri maḥsuba fl-artikolu 1390, u huwa l-element li jagħraf dik l-azzjoni mill-azzjoni estimatorja (*vel quanti minoris*), fejn ix-xerrej ikun qiegħed jippretendi biss it-tnaqqis fil-prezz u mhux it-tħassir tal-kuntratt. Minn dan l-aspett, l-għażla mogħtija lix-xerrej fl-artikolu 1390 tista' tixxiebah mal-għażla mogħtija lix-xerrej dwar il-garanzija tad-difetti mistura fil-ħaġa mixtrija, għalkemm iż-żewġ għamliet ta' azzjoni huma msejsin fuq kunċetti għal kollox differenti. Dwar dan, ingħad mill-Qrati tagħna li "*Fondamentali ... hu l-prinċipju li l-actio redhibitoria kienet timponi fuq il-kompratur 'li jagħti lura l-ħaġa' u ċjoe' r-restituzzjoni ta' l-oġġett mixtri mill-venditur u kontestwalment li 'jitlob ir-radd tal-prezz'. Il-liġi*

³⁰ Art. 1383(4) tal-Kap 16

*ma tippermetti allura l-ebda alternattiva oħra lill-kumpratur li jagħżel li jaġixxi bl-azzjoni redibitorja. Fil-verita' allura l-kompratur ma kellux id-dritt li jibqa' jzomm l-oġġett f'idejh u li jirrilaxxjah biss lill-venditur meta dan iroddlu l-prezz tiegħu. Hu kellu l-obbligu li minnufih appena jirrifjuta l-oġġett mibjugħ għaliex ikun irriskontra d-difett latenti jagħti lura l-ħaġa lill-venditur*³¹. Dan it-tagħlim jgħodd ukoll fejn l-azzjoni (jew l-eċċezzjoni) tkun dwar ħaġa mressqa mill-bejjiegħ li ma tkunx tal-kwalita' miftehma³²;

Illi l-ħarsien ta' dan l-obbligu tax-xerrej (ladarba jkun għażel li ma jridx l-oġġett) jaf il-ħtieġa tiegħu għall-fatt li l-effett tal-azzjoni redibitorja huwa wieħed li jħassar in-negozju u li jerġa' jqiegħed lill-partijiet fl-istess qagħda li kienu qabel intlaħaq il-ftehim³³. Dan jingħad għaliex l-oġġett ikun irid jintradd lura fl-istess kundizzjoni u stat (ukoll jekk diġa' milqut b'difett jew nuqqas) li kien meta ntlaħaq il-ftehim. Għalhekk, jekk kemm-il darba l-ħaġa ddum f'idejn ix-xerrej u tilħaq titgħarraq, ma jkunx jista' jintlaħaq l-għan tar-rexissjoni. Dan jingħad b'qawwa akbar jekk it-tgħarriq iseħħ bil-fatt tal-imġiba tax-xerrej³⁴, bħalma jirriżulta li ġara wkoll f'dan il-każ, meta wieħed iqis li l-karta nżammet maħżuna f'kundizzjonijiet li llum il-ġurnata ma tiswa xejn aktar;

Illi fir-rigward tal-ilment l-ieħor tal-kumpannija attriċi fis-sens li l-kumpannija mħarrka qarrqet biha wkoll dwar il-provenjenza tal-karta, ma jirriżulta minn mkien mill-atti tal-kawża li kienet intalbet speċifikatament mill-kumpannija attriċi jew mill-mandanti tagħha provenjenza minn pajjiż partikolari jew eskluża provenjenza minn xi art oħra;

Illi għalhekk, ladarba l-kumpannija attriċi għażlet li ssejjes l-azzjoni tagħha fuq ir-rimedju "radikali" tat-tħassir tal-kuntratt tal-bejgħ, u ladarba, għar-raġunijiet li għadhom kemm issem mew, jonqos element essenzjali biex tirnexxi l-azzjoni, il-Qorti lanqas tista' tistħarreġ il-kwestjoni tad-

³¹ App. Ċiv. 6.10.2000 fil-kawża fl-ismijiet *Busietta noe vs Borġ Cardona et noe* (Kollez. Vol: LXXXIV.ii.1085)

³² App. Ċiv. 28.1.2005 fil-kawża fl-ismijiet *L & D Attard Co. Ltd. vs Eurometal Co. Ltd.*

³³ Art. 1209(1) tal-Kap 16

³⁴ Ricci *Diritto Civile* Vol VII, par 183; u Borsari *Commentario del Codice Civile Italiano* Vol IV.

danni mgarrba mill-kumpanija attriċi. Il-każ kien jieħu xejra oħra kieku l-kumpanija attriċi bniet l-azzjoni tagħha fuq l-għażla “estimatorja”, għaliex kieku ż-żamma tal-kunsinna ma kinitx tkun ta' xkiel għas-suċċess tal-azzjoni. Imma anke f'dik l-ipoteżi, l-liġi ma taħsibx għalikwidazzjoni tad-danni, iżda għat-tnaqqis fil-prezz bi stima ta' periti;

Illi meta wieħed iqis dawn il-kunsiderazzjonijiet kollha u japplikahom għall-każ li għandna quddiemna, għandu joħroġ ċar li l-kumpanija attriċi ma ħarsitx b'mod xieraq dak li kien mistenni minnha fil-liġi biex jistħoqqilha tirnexxi fl-azzjoni tagħha. Għaliex għandu jingħad li f'każ li l-ħaġa miġjuba lix-xerrej mill-bejjiegħ ma tkunx taqbel ma' dak li kienu fteħmu, ix-xerrej ma jistax jibqa' jzomm l-oġġett mixtri, u jagħmel użu minnu wkoll jekk għal żmien qasir, u mbagħad, meta jintalab iħallas il-prezz, jippretendi li jkun sofra d-danni³⁵;

Għal dawn ir-raġunijiet, il-Qorti qegħda taqta' u tiddeċiedi lkawża billi:

Tiċhad it-talbiet attriċi kollha bl-ispejjeż kontra tagħha;

Fid-dawl tas-sentenza preliminari tat-23 ta' April, 2001, madankollu, **l-ispejjeż tal-kontro-talba** tbatihom il-kumpanija mħarrka.

Moqrija

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----

³⁵ App. Inf. 9.2.2005 fil-kawża fl-ismijiet *M.A.S. Communications Ltd. vs Metco Ltd.*